

**UDI ønsker å være en pådriver
i arbeidet med å integrere
innvandrere i offentlig sektor**

Likestilling, deltakelse og integrering

Likestilling, deltakelse og integrering er stikkordene for Utlendingsdirektoratets arbeid med innvandrere i det norske samfunnet. Utvikling av introduksjonsprogrammer for nyankomne flyktninger og innvandrere var UDIs viktigste satsningsområde på integreringsfeltet i 2000.

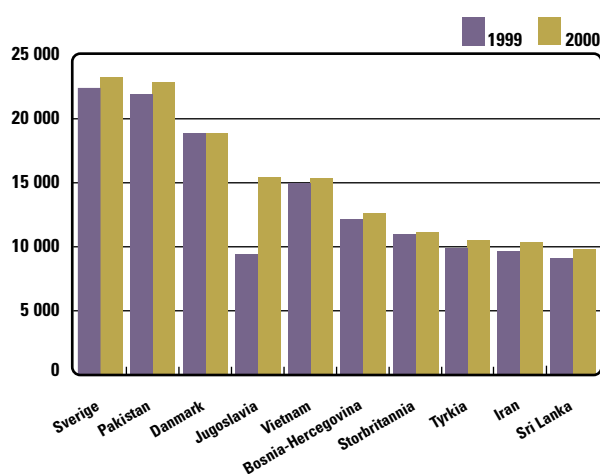
Med den økningen Norge i de senere år har hatt i innvandrerbefolkningen har behovet for en effektiv integreringspolitikk vokst. Som sentral fagmyndighet på integreringsområdet har UDI en viktig rolle som kunnskapsformidler og støttespiller for landets kommuner og andre som arbeider med å integrere innvandrere.

Direktoratets integreringsarbeid er konsentrert om to hovedområder. For det første jobber UDI med å utvikle kvalifiseringstiltak som skal bidra til at den enkelte innvandrер raskere blir i stand til å delta i ordinært arbeids-, utdannings- og samfunnsliv. For det andre arbeider UDI mot rasisme og diskriminering i det norske samfunnet og for å bygge ned barrierer som hindrer personer med innvandrerbakgrunn i å delta i det norske samfunnet på lik linje med nordmenn.

De siste 20 årene har Norge utviklet seg til å bli et flerkulturelt samfunn. I 1980 bodde drøyt 95 000 personer med innvandrerbakgrunn i Norge. Ved inngangen til år 2000 hadde antall personer med innvandrerbakgrunn økt til nesten 282 500. Det tilsvarer en tredobling av innvandrerbefolkningen fra 1980 til 2000.

Andelen av totalbefolkningen med innvandrerbakgrunn økte fra 3 prosent i 1980 til 6,3 prosent pr 1. januar 2000. I løpet av 1999 økte innvandrerbefolkningen med 22 000 personer. (Kilde: Statistisk sentralbyrå)

De ti største innvandrergruppene 1999-2000

Innvandrerbefolkningen består av førstegenerasjons innvandrere og andregenerasjons innvandrere. Førstegenerasjons innvandrere er innvandrere som er født i utlandet av foreldre som også er født i utlandet. Andregenerasjons innvandrere er født i Norge av utenlandskfødte foreldre. Personer med en av foreldrene født i Norge er ikke inkludert, det er heller ikke adopterte.

Integrering på egne premisser

26 kommuner deltar i en forsøksordning med introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere. Introduksjonsprogrammet gir hver innvandrer et eget opplegg for integrering i lokalsamfunn og kvalifisering til arbeid og/eller utdanning. Blant landets kommuner er det blitt så populært å delta i forsøksordningen at flere har fått nei på sine søknader om å bli med i nettverket av prosjektkommuner.

UDIs innsats i forhold til nyankomne flyktninger og innvandrere er et ledd i en statlig og politisk initiert satsing. Vedvarende høyere arbeidsledighet og større andel sosialhjelpmottakere blant innvandrere enn resten av befolkningen var blant årsakene til at forsøksordningen med introduksjonsprogram ble satt i gang i 1998/99.

Målet med introduksjonsprogrammene er at flest mulig av deltakerne skaffer seg jobb eller starter utdanning og får et sosialt nettverk og tilhørighet på sine nye hjemsteder. 16 kommuner deltok fra prosjektstart. Ytterligere ti kommuner kom med i nettverket i 2000.

Deltakere i prosjektet er: Tromsø, Harstad, Vestvågøy, Alstahaug, Levanger, bydelene Saupstad og Byåsen i Trondheim, Oppdal, Flora, Bergen, Fjell, Sola, Sandnes, det interkommunale prosjektet mellom Søgne og Sogndalen, Kristiansand, Skien, det interkommunale prosjektet mellom Bø, Nome og Sauherad, Drammen, Bærum, Oslo, Lørenskog, Fredrikstad, Kongsvinger, Lillehammer og Elverum.

Fra gruppe til enkeltindivid

Mange nyankomne innvandrere trenger veiledning og støtte for å finne sin plass i det norske samfunnet. De trenger norskkopplæring og andre kvalifiseringstiltak for å komme i arbeid eller utdanning. Nyordningen med introduksjonsprogram har som mål å hjelpe dem til rette.

Innvandrerens bakgrunn kartlegges, og i nært samarbeid med den nyankomne setter kommunen opp en kvalifiseringsplan for videre oppfølging. Planen tar utgangspunkt i den enkeltes bakgrunn, kompetanse og ønsker for framtiden.

Kvalifiseringsplanen er gjensidig forpliktende for kommune og innvandrer. Godkjenning av medbrakt utdanning og realkompetanse er viktige faktorer, det samme er tett, individuell oppfølging av nyankomne.

Et introduksjonsprogram kan også omfatte sosial nettverksbygging, utplassering på praksisplass i regi av kommunen, arbeidsmarkedstiltak, grunnskole for voksne og innføringskurs til videregående opplæring. Tid brukt på de ulike tiltakene i programmet skal til sammen utgjøre en vanlig arbeidsuke.

Fra sosialhjelp til introduksjonsstønad

Sommeren 1999 ble det nedsatt et utvalg som skal utrede og lage forslag til lovgivning om stønad for nyankomne innvandrere. Utvalget skal etter planen være ferdig med arbeidet sitt innen våren 2001.

Innvandrerbefolkningen 1.1.2000 og 1.1.1999, fordelt etter fylke

Fylke	2000	1999	Fylke	2000	1999
Østfold	14 333	13 168	Rogaland	22 202	20 839
Akershus	33 132	30 656	Hordaland	19 123	17 564
Oslo	94 740	89 742	Sogn og Fj.	3 365	3 175
Hedmark	6 557	5 741	Møre og Ro.	6 806	6 132
Oppland	6 058	5 325	S.-Trøndelag	10 598	9 552
Buskerud	15 749	14 334	N.-Trøndelag	2 660	2 376
Vestfold	10 310	9 411	Nordland	6 036	5 127
Telemark	7 687	6 991	Troms	5 234	4 577
Aust-Agder	4 580	4 073	Finnmark	3 730	3 293
Vest-Agder	9 587	8 666			

Introduksjonsstønad er ment å være et alternativ til dagens ordning, der det er vanlig at kommunene utbetaler sosialhjelp til nyankomne som deltar i norskopplæring og kvalifisering. Uheldige virkninger av langvarig bruk av sosialhjelp som passivitet og klientifisering er lenge blitt påpekt i den offentlige debatt. Utbetaling av introduksjonsstønad skal i størst mulig grad følge arbeidslivets regler for fravær, og den nyankomne skal lønnes etter sin deltakelse i avtalt program.

Følges opp av én instans

I sine nye lokalmiljøer vil innvandrere komme i kontakt med mange deler av den kommunale forvaltningen. Det kan være vanskelig å finne fram til riktig kontor for å få den tjenesten man har behov for. I kommunene som er med i forsøksordningen med individuelle introduksjonsprogrammer, er det et mål at kun én instans i kommunen følger opp den enkelte nyankomne. Kommunene oppretter ofte et team som har ansvaret for å følge opp deltakere i programmet. Blant naturlige samarbeidspartnere i dette arbeidet er Aetat, sosialetaten ved et flyktning-/innvandrerkontor, voksenopplæringen og frivillige organisasjoner.

Organisatorisk plassering av arbeidet med introduksjonsprogram varierer fra kommune til kommune. I de fleste kommuner er det et flyktning-/innvandrerkontor som har hovedansvaret for programmet. Noen kommuner har imidlertid plassert arbeidet i undervisningsetaten eller kulturetaten.

Nye statlige standarder

Kommunene, staten og nyankomne innvandrere er alle tjent med at samfunnets ressurser forvaltes på en god måte. Virkemidler som introduksjonsprogram, individuell kvalifisering og introduksjonsstønad setter nye standarder for norsk integreringspolitikk.

UDI har ansvaret for å følge opp introduksjonsprogrammene i de 26 kommunene som er med i forsøksprosjektet. To ganger i året arrangeres nettverkssamlinger for forsøkskommunene der de kan utveksle erfaringer og ta opp aktuelle problemstillinger. Her presenteres også kommunene for nye metoder som kan benyttes i integreringsarbeidet. Videre gir UDI ut nyhetsbrevet NETTVERK fire ganger i året. Bladet presenterer nye prosjekter i kommunene og annen nyttig informasjon for forsøkskommunene og andre interesserte.

Introduksjonsprogrammet består av:

- Kartlegging av deltakernes bakgrunn
- Individuelle kvalifiseringsplaner
- Tett oppfølging av den enkelte
- Kurs i norsk med samfunnskunnskap
- Utplassering på praksisplass
- Bygging av sosiale nettverk
- Vanlig arbeidsuke
- Introduksjonsstønad – økonomisk ytelse er knyttet til deltakelse

UDI leder en arbeidsgruppe med deltakere fra Aetat, Statens utdanningskontor, Kommunenes sentralforbund og Kontaktutvalget mellom innvandrere og norske myndigheter (KIM). Arbeidsgruppen skal se på ulike problemstillinger knyttet til samarbeid mellom aktører som er involvert i helhetlige kvalifiseringsopplegg.

Rett til introduksjonsprogram

Stortingsmelding nr. 17 «Asyl- og flyktningpolitikken i Noreg» ble lagt frem i desember 2000. Meldingen skal behandles av Stortinget våren 2001. I Stortingsmeldingen skisserer regjeringen mål for integrering av flyktninger i Norge. Regjeringen vil at: Alle nyankomne flyktninger skal få tilbud om et introduksjonsprogram snarest mulig etter bosetting i en kommune.

I stortingsmeldingen legges det derfor fram forslag til rammer for et slikt program. Blant tiltakene i programmet finner vi også forslag om at kommunene skal ha hovedansvaret for introduksjonsprogrammer UDI skal ha ansvaret for å følge opp introduksjonsprogrammene i kommunene. Aetat skal gå inn tidligere og mer systematisk enn nå med tiltak for nyankomne flyktninger som trenger arbeidsmarkedsrettet kvalifisering. En ordning med frivillige guider for nyankomne etableres i alle kommuner som bosetter flyktninger.

UDI kartlegger de øvrige kommunenes tilbud

Erfaring viser at det er stor variasjon i tilbud om kvalifisering i kommunene, både når det gjelder tilpasset norskopplæring, heldagstilbud, grunnskole for voksne, bruk av individuelle handlingsplaner, og når og på hvilken måte arbeidsmarkedsetaten går inn med tiltak. Høsten 2000 kartla UDI norske kommuners kvalifiseringstilbud for nyankomne innvandrere. 169 kommuner besvarte UDIs spørsmål i et spørreskjema. En oppsummering av kommunenes tilbud skal etter planen være klar våren 2001.